

Family Education Educația familiei

Zeno GOZO
Școala Postliceală "Sancta Maria Hilfe", Timișoara

Abstract

In family education the assumption that the adults 'must' educate the children is very wide spread. There at least two fundamental questions that are determinative in this respect: *Who should educate the adults?* and *Who should educate the family as a system?* It is taken as granted that the mature people should automatically behave as adults (E. Berne), because of their social and professional positions in society and as a consequence of that, they have the right to educate the underaged. But in the majority of cases the children of yesterday become the parents of today without passing through the stages of adulthood – the widespread confusion between the parent that isn't necessarily an adult. The parents have thus the chance and the possibility, through their own children, to become adults, „to grow” once more, this time consciencely, to pass thorough all the ontogenetical evolutionary stages and to integrate them. Family can be seen as a system, formed of the sum of its members and their relations/transactions with each other. The interactions of the family members, through the pattern repetitions, determine their behaviour and their asumed roles. The transactions form a co-construction (F. Caillet) which becomes in itself independent and transcends the volution of the family members. So they are caught in their daily transactions and have no possibility to see their self-made co-construction. The only chance for them would be to access a level of meta-understanding.

Familia este un sistem care se compune nu numai din membrii constituenți ci și din toate relațiile – patternurile tranzacționale – care se stabilesc între ei. Copiii sunt educați de părinți, dar cine educă părinții? La școală învățăm tot felul de lucruri interesante, mai puțin însă cum să fim buni parteneri sau părinți. De fapt nu există școli în care să se învețe cum să fii adult! Ajungem adulți prin forța împrejurărilor și mai mult din întâmplare, procesul fiind deci haotic, cu un rezultat pe măsură. Astfel că, există cele mai mari șanse încât copiii să devină direct părinți, ocolind stadiul de adult.

În acest proces vectorul biologic este determinant dar prea puțin recunoscut, datorită deghizării în frumoase haine sociale, vehiculate sub forma unor locuri comune. Cel care azi este copil, apoi adolescent și mâine părinte, trece de la dependența de a avea părinți care să-l întrețină la dependența de a avea copii de întreținut. Totul deplasându-se cu o generație care repetă același proces; diferențele de morală, de psihologie sau de filozofie a vieții sunt insignifiante dacă nu inexistente. Deveniți părinți, cei mai mulți sunt cuprinși de grijile mercantile care tind să blocheze evoluția individuală, cantonând-o pe primele două, trei trepte ale piramidei lui Maslow (1. Trebuințe fiziologice, 2. Trebuințe de securitate, 3. Trebuințe sociale – apartenență, afecțiune, dragoste).

O altă problemă a educației familiei este preluarea modelelor parentale datorită unei scăzute diferențieri de sine (Bowen M.), care face ca și cei care s-au împotrivit permanent propriilor părinți, ajunși la rândul lor părinți, să procedeze aproape identic cu cele atât de criticate. Bowen vorbește de 2 sisteme cu care putem opera, cel emoțional și cel intelectual. Diferențierea de sine înseamnă operarea opțativă cu unul dintre ele și mai ales detașarea de datele sistemului emoțional. Diferențierea de sine se realizează doar prin desprinderea de implicarea emoțională în propria familie. Trecând de la stadiul de copil-adolescent la stadiul de părinte, implicarea emoțională se deplasează cu o generație și odată cu ea toate problemele care decurg de aici, după Bowen: grave probleme de sănătate, probleme financiare, probleme sociale iar la cei parțial diferențiați: nevroze,

Depresii, tulburări de comportament și caracter.

Bowen stabilește chiar o scară a diferențierii de sine care merge de la 0 la 100, de la 0 la 25 aflându-se cei nediferențiați, de la 25 la 50 - cei puțin diferențiați - iar de la 50 la 75 - cei diferențiați, palierul de la 75 la 100 fiind rezervat idealului spre care s-ar putea îndrepta aspirațiile noastre, de exemplu Iisus, Buddha, Don Juan (Castaneda).

Spiritul le dă oamenilor o mare șansă atunci când îi transformă în părinți. Prin evoluția lor copiii constituie o repetiție a drumului parcurs de fiecare. În procesul care ne transformă din copii în oameni mari suntem însă prea preocupați de a trăi și astfel prea imersați în viață, fără a avea – decât cu rare excepții și cu mari pericole – timpul și dispoziția necesară reflectării celor trăite. Ca părinte însă, avem șansa să ne aflăm într-o poziție detașată, „obiectivă” și exterioară, mergând paralel cu drumul pe care se află copilul, astfel având șansa de a crește încă o dată, dar de această dată conștient. Aceasta înseamnă că putem parcurge încă odată un drum pe care am mers pe băjbăite, un drum a cărui semnificație o putem acum înțelege.

Rămâne, însă, să înțelegem semnificația adâncă a intenției spiritului, care la suprafață, prin materializare devine viața noastră cu întâmplările ei și cu toți oamenii pe care i-am întâlnit și care într-o măsură mai mare sau mai mică ne-au dat imbolduri care sunt inevitabilele corecții ale traiectoriei prestabilite. Schopenhauer vorbea de anamorfoză ca de un caleidoscop al întregii vieți care doar privită printr-o oglindă – deci de pe un punct exterior – capătă un sens care până atunci nu era vizibil și nici inteligibil. Abia prin conștientizare reușim să ne detașăm de implicarea emoțională pe care o avem vizavi de propria noastră viață și astfel ne putem permite o schimbare de tipul II – trecerea pe o meta-poziție (Watzlawick).

Căci trăind și implicat fiind în viața de familie cu toate bucuriile și problemele ei nu putem realiza decât schimbări de tipul I – rămânerea pe același nivel în interiorul problemei (Watzlawick) care ne împotmolesc inevitabil în tipare – patternuri tranzacționale – specifice vieții de familie. Aceste patternuri devin o co-construcție care se autonomizează creând „absolutul” unei relații. Caillet înțelege prin *absolutul unei relații* o reprezentare partajată a acesteia în spiritul participanților, prin care se structurează sentimentul de apartenență. Membrii familiei riscă să devină, fiecare în parte, entitate relativă, dependentă de acest absolut, de această co-construcție care le domină viața, sentimentele și concepțiile și care îi determină să se confrunte cu problemele zilnice.

Procesul detașării emoționale de propria familie – și legăturile familiale sunt prin excelență emoționale – este important pentru oricine vrea să devină adult. Pașii necesari pentru acest delicat și deloc ușor proces sunt după Bowen: realizarea unei relații personale (adică în discuțiile dintre cei doi nu poate fi vorba de un al treilea) și prin aceasta detriangularea (desfacerea

tuturor triumphiurilor relaționale în care fiecare este prins); a deveni un atent observator al emoțiilor celuilalt și mai ales al celor proprii – ceea ce reușește dacă în cursul unei interacțiuni emoționale trecem în sistemul intelectual de unde emoțiile pot fi privite „la rece”.

În ultimă instanță toate problemele decurg dintr-o identificare eronată cu un anumit sistem. Faptul că putem accesa 2 sisteme este un avantaj enorm, care permite conștientului nostru realizarea propriei autonomii. Aceste sisteme sunt atribute ale Eu-lui, de exemplu dacă spun:

„Eu sunt emoționat!”, mă pot plasa pe următoarele nivele:

1. emoția care m-a cuprins și cum anume îi fac față
2. înțeleg această emoție și caut să o raționalizez
3. îmi pun întrebarea „Cine este emoționat?” - întrebare care mă duce direct la *subiect*, căci urmează răspunsul „Eu sunt emoționat!”, la care urmează întrebarea „Cine sunt eu?”

Bibliografie

Bowen, M., 1984, *La differanciacion du soi*, ESF, Paris;

Caillet, P., 1991, *Un et un font trois*, ESF, Paris;

Maharshi, R., 1984, *Gespräche des Weisen vom Berge Arunaschala*, Ansata-Verlag, Interlaken;

Schopenhauer, A., 1988, *Transscendente Spekulation über die anscheinende Absichtlichkeit im Schicksale des Einzelnen in Parerga und Paralipomena I*, Haffman Verlag AG, Zürich;

Watzlawick, P., Weakland, J., Fisch, R., 1975, *Changements, paradoxes et psychotherapie*, Edition du Seuil, Paris.